

Kansainvälisestä koulutuksesta Etelä-Pohjanmaan kasvuun – yhteistyön merkitys osaajien pitovoimakysymyksenä

27.12.2023

Opiskelukaupungeissa koetellaan vetovoiman lisäksi pitovoimaa

Korkeakouluopintojen päätyttyä maakunnallinen toive on, että mahdollisimman moni opiskelija jatkaa opiskelupaikkakunnan läheisyydessä asumista sekä työllistyy sitä ympäröivälle alueelle. Kurikan (2023) mukaan tämän pitovoiman vahvuus – tai heikkous – paljastuu usein vasta valmistumisvaiheessa. Kurikka (emt.) jatkaa, että Uudellamaalla vetovoima on huimaa, samoin pitovoima, ja lähes 90 % opiskelijoista jää alueelle houkutellen korkeasti koulutettuja myös muualta. Etelä-Pohjanmaalle puolestaan jää vain yli 60 %, mikä on toki keskimääräistä enemmän ja saattaa liittyä alueen vakaaseen työllisyystilanteeseen.

Seinäjoella korkeakoulutetuista kansainvälisistä osaajista kuitenkin moni lähtee työn perässä pääkaupunkiseudulle. Tulevaisuutemme kannalta tämän suunnan kääntäminen on tärkeää, koska nuorten aikuisten ikäluokka jatkaa pienenemistään ja kasvua voidaan saada nimenomaan kansainvälisistä korkeakouluopiskelijoista ja osaajista (Kurikka, emt.). Muiden muassa tästä syystä SeAMK, Seinäjoen yliopistokeskus ja Sedu tarjoavat yhä enemmän kansainvälisiä opintokokonaisuuksia. Koulutusta tarjoavien

korkeakoulutuksen ja oppilaitosten rinnalle koulutustoimijoiden välisen yhteistyön rinnalle tarvitaan selkeää ja syvää yhteistyötä, jotta alueen pitovoima vahvistuu.

Tässä korostuu työpaikkojen ja työharjoittelupaikkojen ovien avaaminen kansainvälisille tulijoille. Siitä voi olla yritykselle monia hyötyjä.

Taannoin kuulimme, että eräällä klubilla drinkkien valmistaminen tyssäsi appelsiinimehun saatavuuspulaan. Tämä on hyvä esimerkki siitä, että emme elä kansakuntana kuplassa edes yön pikkutunteina: maailma on kansainvälisesti ja keskinäisriippuvaisesti verkottunut, mikä ilmenee monin tavoin yhteiskunnan eri sektoreilla. Mitä jos tapausesimerkin yrityksellä olisi verkostoissaan kansainvälinen harjoittelija, jolla appelsiinimehun tuottajien kielitaitoa, suoria yhteyksiä tuottajiin, tai mehun valmistusmaan viranomaistuntemusta, joiden kautta muodostuisi uusi, ainutlaatuinen polku maahantuoda erä parhainta tuoremehua?

Haasteiden ohella mahdollisuus: Kansainväliset harjoittelijat yrityksille

Miksi harkita kansainvälisen osaajan palkkaamista tai harjoittelijan ottamista osaksi työyhteisöä? Kansainväliset opiskelijat voivat asioita uusin silmin ja lisätä ymmärrystä sellaisista näkökulmista, joita emme ole aiemmin tulleet ajatelleeksi. He voivat toimia lisäksi monipuolisina kulttuuri- ja kielitaitoisina linkkeinä maailman eri suuntiin sekä vahvistaa kansainvälisiä kumppanuuksia. Lisäksi kansainvälinen harjoittelija tai työntekijä antaa paikallisille yrityksille mahdollisuuksia kehittää kielitaitoaan ja/tai laajentaa toimintaansa kansainvälisesti sekä parantaa kilpailuasemaansa vertaisyritystensä parissa. (ks. myös Laurea AMK).

Kansainväliset osaajat ja Etelä-Pohjanmaan kasvu

Etelä-Pohjanmaan tulevaisuus piirtyy vahvasti kansainvälistymisen ääriviivojen ympärille. Korkeasti koulutettujen maahanmuuttajien houkutteleminen on strateginen ponnistus alueen kasvun tueksi. Kansainvälisen rekrytoinnin merkitys kasvaa koko ajan, erityisesti aloilla, joilla tarvitaan erityisosaamista tai työvoimaa, jota on niukasti tarjolla. Yrityksille kansainvälistyminen ja kansainväliset osaajat avaavat ovia kasvuun.

Kansainvälisissä koulutusohjelmissa opiskelevat ovat valmiiksi maakunnassamme; tämän joukon osaamisen hyödyntämistä ei tule ylenkatsoa. Kuten Kurikka ja Kolehmainen (2023, 10) toteavat, on selvää ettei opiskelijoiden saaminen kaupunkiin opiskeluajaksi riitä vaan “alueen kehityksen kannalta osaajia *pitäisi saada myös jäämään.* Suomessa imu pääkaupunkiseudulle valmistumisen jälkeen on kova. Kaikista korkeakoulutetusta vastavalmistuneista jo lähes puolet (yli 40 %) suuntaa Uudellemaalle. Myös tässä kovien työpaikkatekijöiden lisäksi sosiaalisilla tekijöillä ja kaupungin laadulla on merkitystä” (kursiivi lisätty).

Voimmekin kysyä, mitä ovat konkreettisesti ne eri tason tekijät, jotka saavat työpaikasta, sosiaalisista suhteista ja kaupungin laadusta vaikuttamaan pitovoimaan positiivisesti, ja kuinka niitä voisi hyödyntää myös

vetovoimaisuuden kehittämisessä ja markkinoinnissa. Työelämään ja sosiaalisiin suhteisiin liittyvien mekanismien merkityksen ymmärtäminen sekä asumispaikkakunnan ainutlaatuisten laatutekijöiden oivaltaminen voivat olla ratkaisevan tärkeitä tässä kehittämistyössä.

Eteläpohjalaisten kaupunkien tuleekin kysyä, miten näitä aspekteja voidaan kehittää ja kenen vastuulla kehitystyö on. Millainen olisi yhteistyön rooli? Kurikka ja Kolehmainen (2023, 10) jatkavat: “Kansainvälistymisessä korkeakoulun, kaupungin ja työmarkkinoiden saumaton yhteistyö on erityisen tärkeää. On kotoutettava, juurrutettava ja saatava kovalla työllä koulutetut osaajat työllistymään alueen työmarkkinoille.” Onnistuneen yhteistyön hedelmistä pääsevät kaikki osallisiksi.

Näköaloja ja kansallistakin kasvua maailmalta

Osallistuimme lokakuussa kansainväliseen monikielisyyden konferenssiin. Siellä painottui yhteinen ymmärrys eri kielten käytön tarkoituksenmukaisesta limittäisyydestä, verkostojen ja toimintojen maailmanlaajuisesta verkottumisesta ja kielten hallinnan merkittävästä hyödystä kansainvälisessä kilpailussa. Jo pienyritys saattaa saada reipasta kasvua, kun kansainvälisten osaajien arvo osana omaa, sisäistä toimintaa oivalletaan merkitykselliseksi. Kansainvälisen osaajan ottaminen osaksi omaa työyhteisöä voi olla ratkaiseva panos myös kotimaisilla markkinoilla, koska yksittäisen tuotteen verkostot ovat maailmanlaajuisia.

Kotoutumisen aluestrategiasta kentälle

Kotoutumista voidaan tarkastella paitsi kotoutumislain uudistuksen myötä kuntien lakisääteisenä tehtävänä (KOTO24) myös aluestrategisena toimena. Siinä eräiksi kysymyksiksi nousevat, miten kotoutumista tuetaan ja edistetään hallinnollisesti, sosiaalisesti, taloudellisesti ja näiden palveluiden muodostamassa ekosysteemissä. Työllistymisen ja pitovoiman näkökulmasta tärkeää on kysyä, millaisilla toimenpiteillä ja millä aloilla maakunnasta valmistuneet kv-osaajat saadaan työllistymään alueelle. Tässä esimerkiksi oppilaitosten antama tuki voi olla merkitsevää. Sitä voidaan tehdä useiden käytänteiden turvin, mutta työllistymisen näkökulmasta keskeisiä ovat työhakemusten laatimisen tuki, yritysyhteistyö opintojen alusta asti (Ahvenainen ym., 2023) sekä alueella kehkeytyvä ja arvostettu kieli- ja toimintakulttuuriosaaminen. Kaupunkien erityistehtävänä on järjestää peruspalvelut ja vastaanottaminen; laajemman yhteistyön paikka on alueellisen vastaanottavuuden varmistaminen, mitä esimerkiksi maakunnallinen maahanmuutto-ohjelma (Etelä-Pohjanmaan liitto 2022) ajaa.

Yritykset hyötyvät siitä, että niissä laajennetaan katsetta kielenkäytön ja kommunikaation merkitykselle ja sen monipuoliselle, kaikkia ilmaisun resursseja hyödyntävälle käytölle rekrytoinnista perehdytykseen ja arjen vuorovaikutukseen (ks. esim. Lilja ym., 2022; Lilja & Tapaninen, 121). On tärkeää lisätä ymmärrystä siitä, milloin on tarpeellista antaa kielellistä tukea ja milloin on panostettava suomen kielen käytön kehittämiseen. Suomen kielen tärkeys saattaa toisinaan jäädä yrittäjän englannin kielen käytön varjoon, vaikka suomen kielen opiskeluun on tarjolla tukea muun muassa korkeakouluissa myös verkko-opintoina, vapaassa sivistystyössä (kansalaisopistot), ja esimerkiksi TE-palvelujen työpaikkasuomi-koulutuksen kautta. Kielitaito ei ole on/off-tila vaan kehittyvä taito, joten heikkoon kielitaitoon vetoaminen palkkaamatta jättämisessä on

verrattain lyhytnäköinen ratkaisu.

Yritysten ja kansainvälisten osaajien tuki näkyväksi

Tukea kansainvälisen osaajan rekrytointiin on runsaasti tarjolla. Lisäksi työpaikan monikielistymisen tueksi löytyy hyödyllistä luettavaa kansalliselta Kielibuusti-sivustolta. Lisäksi koulutusten järjestäjät, kuntien maahanmuuttokoordinaattorit, Seinäjoen MONI-info ja Talent hub Etelä-Pohjanmaan verkosto tarjoavat tukensa yrittäjälle ja kansainväliselle osaajalle. Verkosto näiden toimijoiden kesken on aktiivinen, laaja ja jo olemassa, mutta yhteistyötä ja palveluiden saavutettavuutta näiden keskinäisessä ekosysteemissä kehitetään parhaillaan.

Yhteistyöllä kohti vahvempaa Etelä-Pohjanmaata

Ahvenainen ym. (2023) kirjoittavat, että eteläpohjalaista kansainvälistymistä on tarpeen kehittää yhtenä rintamana, uusien toimintatapojen avulla. Kirjoittajat ovat koordinoineet vuoden lopussa päättyvää lyhytnimellä KORKIT toteutettua ESR-hanketta Siirtolaisinstituutissa, ja osatoteuttajina ovat olleet Etelä-Pohjanmaan opisto, Tampereen ammattikorkeakoulu sekä Tampereen yliopisto Seinäjoen yliopistokeskuksessa. Hankkeessa kehitetyn korkeasti koulutettujen maahanmuuttajien kielikoulutus- ja ohjausmallin mukaan yksi elementti on vahvistaa työelämäyhteyksiä kansainvälisten ja ylipäätään kielikoulutuksessa olevien opiskelijoiden ja työnantajien välillä jo opintojen alkuvaiheessa. Pysyvän maakunnallisen mallin kehittäminen, jota kuvataan hankkeen julkaisemassa Pelikirjassa (Raunio ym., 2023) vaatii investointeja, mutta ne nähdään välttämättömiksi taloudellisten, demografisten ja koulutustasoon liittyvien haasteiden voittamiseksi. Etelä-Pohjanmaalla on osaltaan hankkeen myötä pedattu askelmerkit kohti menestyksekästä tulevaisuutta kansainvälisen osaamisen parissa.

SeAMK yhdessä Sedun, Seinäjoen yliopistokeskuksen ja Seinäjoen kaupungin sekä lukuisten yhteistyökumppaneiden kanssa haluaa kehittää alueen ekosysteemin palvelukokonaisuutta maahanmuuttaneiden näkökulmasta ja kielitietoisesti saavutettavaksi.

Ota verkostomme seurantaan ja tule mukaan yhteistyöhön.

Lue lisää SeAMKin toiminnasta sivulta 303 alkaen: https://urn.fi/URN:NBN:fi-fe20231211153209

Kinossalo, M., Prisada, J., Arola, M. & Mendez, A. (2023). OSAAJIA TYÖELÄMÄÄN KANSAINVÄLISTEN TUTKINTO-OPISKELIJOIDEN KOTOUTUMISEN EDISTÄMISEN AVULLA. Teoksessa: Seliina Päällysaho, Terhi Junkkari, Mari Salminen-Tuomaala, Sirkku Uusimäki, Minna Karvonen & Silja Saarikoski (toim.) Seinäjoen ammattikorkeakoulu asiantuntijana, yhteistyökumppanina, kouluttajana ja TKIO-toimijana Seinäjoen ammattikorkeakoulun julkaisusarja. A. Tutkimuksia 40.

Maiju Kinossalo
Asiantuntija, tutkija, kansainvälisen opetuksen palvelut
SeAMK

Kinossalo toimii SeAMKissa kotoutumisen asiantuntijana ja tekee kasvatustieteen väitöskirjaa. Hän tutkii elämäntarinallisen identiteetin rakentumista, kotoutumisen edistämisen ja osallisuutta parantavia käytänteitä sekä monikielisen lukutaidon kehittymistä. Kinossalo koordinoi kotoutumisen edistämisen hankkeita.

Henna Jousmäki

Tutkijatohtori, Tampereen yliopisto, Alueellisen kehittämisen tutkimusryhmä Sente, Seinäjoen yliopistokeskus

Korkeasti koulutettujen maahanmuuttajien kielikoulutus ja osaamista vastaavaan työhön ohjautumisen edistäminen Etelä-Pohjanmaalla -hanke (KORKIT; ESR 2021-2023, S22524)

Asiasanat: pitovoima, vetovoima, kansainvälinen Etelä-Pohjanmaa, kansainvälinen osaaja, kansainvälinen tutkinto-ohjelma, yritys, kotoutuminen, palvelut

Lähteet:

Ahvenainen, Toni, Markku Mattila ja Mika Raunio (2023). Yhteistyö avain maakunnan maahanmuuttajapalvelujen kehittämiseen. Ilkka-Pohjalainen (4.12.2023) https://epky.fi/epanet/epanet-blogi/yhteistyo-avain-maakunnan-maahanmuuttajapalvelujen-kehittamiseen/

Etelä-Pohjanmaan liitto (2022). Etelä-Pohjanmaan maahanmuutto-ohjelma. https://epliitto.fi/wp-content/uploads/2022/10/B_104_Etela-Pohjanmaan_maahanmuutto-ohjelma.pdf

KOTO24. Kotoutumislain uudistus KOTO24. https://kotoutuminen.fi/kotoutumislain-uudistus. (21.12.2023.)

Kurikka, Heli (2023). Seinäjoki ja keskikokoisen korkeakoulukaupungin tulevaisuus. Luettu 20.12.2023. https://www.ucs.fi/ajankohtaista/seinajoki-ja-keskikokoisen-korkeakoulukaupungin-tulevaisuus/

Kurikka, Heli ja Jari Kolehmainen (2023). Korkeakoulutus muuttoliikkeen ajurina: Keskikokoisten korkeakoulukaupunkien näkökulma. Migration-Muuttoliike, 49(2), 4–11. Noudettu osoitteesta https://siirtolaisuus-migration.journal.fi/article/view/141125

Laurea AMK. (2023). Haluatko yritykseesi kansainvälisen harjoittelijan? Luettu 20.12.2023. Saatavilla: https://www.laurea.fi/tyoelamapalvelut/haluatko-yyritykseesi-kansainvalisen-harjoittelijan/

Lilja, Niina ja Terhi Tapaninen (2023). Raksalla suomea oppimassa: ymmärtämisen helppous, muistamisen vaikeus ja legenda kirjoittavasta opiskelijasta. Teoksessa Lilja ym. (toim.), Aikuiset maahanmuuttajat arjen vuorovaikutustilanteissa. Suomen kielen oppimisen mahdollisuudet ja mahdottomuudet. 121-148.

Lilja, Niina, Laura Eilola, Anna-Kaisa Jokipohja ja Terhi Tapaninen (2023). Johdanto: Aikuisten maahanmuuttajien arki ja suomen kieli. Teoksessa Lilja ym. (toim.), Aikuiset maahanmuuttajat arjen vuorovaikutustilanteissa. Suomen kielen oppimisen mahdollisuudet ja mahdottomuudet. 11-27.

Raunio, Mika, Markku Mattila ja Toni Ahvenainen (2023). Etelä-Pohjanmaan korkeakoulutettujen maahanmuuttajien kielikoulutuksen ja ohjauksen malli – pelikirja kehittäjille. https://epliitto.fi/etela-pohjanmaan-liitto/julkaisut/